

การตรวจสอบค่านทั่วไป

การตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือ

เนื่องจากเงินสดเป็นสินทรัพย์ที่สามารถเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนมือได้ง่าย ดังนั้นในทางปฏิบัติการออกตรวจสอบ ณ ที่ทำการธนาคารทุกครั้ง จะหลีกเลี่ยงการตรวจนับเพื่อทดสอบยอดเงินสดคงเหลือไม่ได้เลย และการตรวจนับก็ควรจะทำในทันทีที่เริ่มลงมือตรวจสอบ โดยไม่ให้หน่วยงานนั้นได้มีโอกาสทราบล่วงหน้า (Surprise Checking) ทั้งนี้ผู้ทำการตรวจมีสิ่งซึ่งพึงสังวรอย่างหนึ่ง คือ การตรวจนับจะต้องปฏิบัติตามลักษณะที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ตนตกอยู่ในข่ายของสงสัยได้ หากปรากฏว่ามีจำนวนไม่ครบถ้วนระหว่างการตรวจนับหรือต่อมาภายหลัง ตั้งจะไต่ถามต่อไป

1. ในการนำเงินสดออกจากตู้รับภัย เพื่อทำการตรวจนับ หรือนำเข้าเก็บภายหลังการตรวจนับสิ้นสุดลงแล้ว ควรให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รักษาเงินสด หรือผู้รับการตรวจรวมอยู่ด้วยทุกครั้ง
2. เงินสดที่นำออกมาเพื่อตรวจนับจะต้องจัดวางอยู่ในพื้นที่ที่กว้างขวาง และมีทัศนวิสัยที่ดีพอ คือเมื่อมีผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจนับเข้ามาในบริเวณนั้น ก็จะสามารถมองเห็นได้โดยสะดวก
3. ในขณะที่ทำการตรวจ หากผู้ตรวจมีหลายคน ควรรวมตรวจนับโดยรวมกันเป็นกลุ่มและควรให้อยู่ในสายตาของผู้รับการตรวจไต่ตลอดเวลา ไม่ควรลุกออกจากที่นั้นไปเป็นอันขาด จนกว่าการตรวจนับได้สิ้นสุดลงแล้ว

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. ตรวจนับเงินสดคงเหลือ

- 1.1 ตรวจสอบเงินสดคงเหลือ ณ วันที่ทำการตรวจสอบเปรียบเทียบกับสมุดเงินสด และยอดที่ปรากฏตามงบทดลองประจำวัน ว่าถูกต้องหรือไม่
- 1.2 เงินสดคงเหลือที่ตรวจนับนั้น จะต้องเป็นเงินสดแท้จริงเท่านั้น จะรวมอย่างอื่นมาไช้แทนเงินสดไม่ได้ อาทิเช่น

- ก. เงินตราต่างประเทศ (กรณีทำการตรวจนับเงินสดท้องถิ่น) หรือ เป็นเงินคนละสกุลกับที่ตรวจนับ
- ข. เอกสารอย่างอื่น เช่น โฉนดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น I.O.U.
- ค. ตราสารการเงิน เช่น เช็คส่วนตัว เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตราฟั้ และใบถอนเงินฝากประเภทต่าง ๆ

1.3 หากตรวจพบว่ามีรายการตามขอ 1.2 รวมอยู่ด้วยแล้ว ผู้ตรวจจะต้องติดตามต่อไปว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากอะไร

1.4 และหากพบว่า เงินสดคงเหลือที่ตรวจนับได้ ขาดหรือเกินจากบัญชีที่ควรทำการสืบหาจนเป็นที่ทราบโดยแน่ชัดว่า ขอบกพรองเกิดขึ้น ณ จุดใด เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องหรือหาตัวผู้ทุจริตต่อไป

2. ตรวจสอบการควบคุมและเก็บรักษาเงินสด เพื่อความปลอดภัย และเพื่อให้แน่ใจว่า หน่วยงานนั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของธนาคารหรือไม่

2.1 ดูว่าเมื่อพนักงานรักษาเงิน นำเงินสดเข้า-ออกจากตู้รับ-จ่าย เพื่อดำเนินการธุรกิจประจำวัน มีการบันทึกทะเบียนไว้เรียบร้อยหรือไม่ และพนักงานที่มีหน้าที่รับ-จ่ายเงินได้มีการบันทึกหลักฐานการรับ-จ่ายเงินทุกรายภายหลังจากการดำเนินการแล้วหรือไม่

2.2 สังเกตดูว่า ภายหลังพนักงานรักษาเงินจ่ายเงินให้ หรือรับเงินสดคงเหลือคืนจากผู้ช่วยพนักงานรักษาเงิน (Pay-out Cashier) แล้วได้มีการบันทึกทะเบียนหรือไม่

2.3 สังเกตดูว่า เมื่อพนักงานรับ-จ่ายเงินแต่ละคนเก็บรักษาเงินสดไว้ใน

ระหว่างวันสูงกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ ได้มีการนำส่งพนักงานรักษาเงินต้นที่ และหากนำส่งเงินสดคืน เคยได้มีการ เปลี่ยนหรือสลับตัวกันสอบทานหรือไม่

2.4 พิจารณาการเก็บรักษาเงินสดของพนักงานรับ-จ่ายเงิน อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยหรือไม่ และความสะดวกที่ลูกค้าออกจาก Counter ไป ได้มีการใส่ กุญแจให้เรียบร้อยหรือไม่

2.5 ได้มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบกันอย่างเด็ดขาด ระหว่างเจ้าหน้าที่การเงินและการบัญชีหรือไม่ นอกจากนี้อาจติดตามดูต่อไปว่า เจ้าหน้าที่เหล่านั้น เคยมีประวัติการลาพักนอน และระหว่างลา นั้น ได้เข้ามา ยุ่งเกี่ยวกับงานประจำของตนหรือไม่

2.6 สังเกตการรับ-จ่ายเงินกับลูกค้า ในทางปฏิบัติได้ปฏิบัติโดยผ่านตามลำดับ ทุกขั้นตอนตามที่ใดที่กำหนดไว้ในคำสั่งระเบียบงานหรือไม่

2.7 สังเกตดูว่า ได้มีการติดตั้งสัญญาณภัย และสัญญาณนั้นยังอยู่ในสภาพที่ใช้ งานได้หรือไม่

2.8 ตรวจสอบการควบคุมและเก็บรักษาเงินสด โดยดูว่ากุญแจตู้รับและกุญแจ หองมันคง อยู่ในความดูแลของผู้ใด เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ หรือได้มีการฝากกุญแจคังกล่าวให้แก่อื่น ผู้ซึ่งไม่ได้รับมอบหมายให้ ดำเนินการในเรื่องนี้หรือไม่

2.9 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ถือรหัสตู้รับ หรือหองมันคง ได้จัดให้มีการ เปลี่ยนรหัสคังกล่าวตามไปด้วยหรือไม่

2.10 ตรวจสอบ การนำเงินเข้าหรือออกจากตู้รับ อยู่ภายใต้การตรวจนับและ รวมสังเกตของกรรมการตรวจนับเงินสด ซึ่งได้รับมอบหมายหรือไม่

- 2.11 ตรวจสอบยอดเงินสดคงเหลือประจำวันจากสมุดเงินสด เพื่อดูว่ามีการ
คำรับเงินสดคงเหลือสูงกว่าวงเงินที่กำหนดหรือไม่
- 2.12 ตรวจสอบการเอาประกันเงินสด เพื่อให้แน่ใจว่ามูลค่าและประเภทที่เอา
ประกันนั้น เพียงพอหรือคุ้มกับยอดเงินสดคงเหลือที่คำรับในแต่ละวันหรือ
ไม่ นอกจากนี้ก็ควรสังเกตเพิ่มเติมอีกว่า การนำเงินสดออกจากตู้รับ
แต่ละขณะ มีจำนวนวงเงินตามเงื่อนไขการเอาประกันเงินสดหรือไม่
- 2.13 ตรวจสอบโดยสังเกตดูว่า การนำเงินออกนอกที่ทำการ เช่น นำส่งสำนักงาน
ใหญ่ คลังจังหวัด หรือธนาคารแห่งประเทศไทย กรรมการตรวจนับเงิน-
สดที่ได้รับการแต่งตั้งใดทำการตรวจนับหรือไม่ กรณีนำเงินเข้าที่ทำการ
ก็เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ควรดูด้วยว่า การขนย้ายเงินสดดังกล่าวแต่ละ
ครั้งอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยหรือไม่
- 2.14 หากมีการตั้งวงเงินสดย่อย ก็ต้องดูว่า
- ก. จะต้องมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ
 - ข. การเก็บรักษา อยู่ในที่ปลอดภัยและแยกต่างหากจากเงินส่วนอื่น
 - ค. มีการจัดทำบัญชีเงินสดย่อยเรียงลำดับตามหลักฐาน
 - ง. การจ่ายจะต้องมีหลักฐานประกอบ โดยมีลายมือชื่อผู้เบิกและผู้
อนุมัติ
 - จ. ทุกขณะเงินสดรวมกับใบสำคัญจ่าย จะต้องเท่ากับวงเงินเงินสด
ย่อย

การตรวจสอบตราสารการเงิน

ตราสารการเงินของธนาคาร ได้แก่ฟอร์มเปล่าของ Cashier Order, Cheque
Draft, Travellers' Cheque, Gift Cheque, Pass Book, Transfer

Paper, Inter Office Payment, Between Office Transfer, Mail Transfer ใบรับฝากเงินประจำ, ใบเสร็จรับเงิน ฯลฯ เนื่องจากตราสารการเงินดังกล่าว เป็นเอกสารแสดงสิทธิ ซึ่งง่ายต่อการสูญหาย และอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต โดยการ ปลดคมแปลง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ธนาคารต้องจัดวางระบบการควบคุมดูแลโดยรัดกุม มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ธนาคารได้ ดังนั้นในการตรวจสอบแต่ละคราว การ ตรวจในจุดนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อย

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. การตรวจนับ เพื่อให้ทราบว่ามีอยู่ครบถ้วนหรือได้เกิดสูญหายอย่างไรหรือไม่

1.1 ตรวจนับฟอร์มเปล่าคงเหลือ ทั้งที่อยู่ในตู้รับภายในห้องมั่นคง และ ส่วนที่ได้นำออกใช้ประจำวัน เทียบกับสมุดทะเบียนควมว่ามีจำนวนเท่า กันหรือไม่

1.2 ตราสารบางอย่าง เช่น เช็คเดินทางนอกจากการตรวจนับแล้ว ใน ทางปฏิบัติหากยังไม่เป็นที่พอใจ ก็อาจขอให้ธนาคารเจ้าของเช็ค (Issuing Bank) ยืนยันยอด เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องอีกชั้นหนึ่ง ก็ได้

2. ตรวจการควบคุมและรักษาตราสารการเงิน

2.1 การเบิกตราสารการเงิน ความบุคคลที่ทำหน้าที่เบิกตราสารการเงินจาก หน่วยพัสดุ มีอำนาจหน้าที่ทำการหรือไม่ เมื่อเบิกมาแล้วได้มีการตรวจ นับความถูกต้องทันทีหรือไม่ และหากพบว่าตราสารการเงินที่เบิกมาแล้ว ใดมีจำนวนฉบับไม่ครบถ้วนหรือเกินจำนวน ใดทำการยกเลิกเล่มนั้นแล้ว สงคืนหรือไม่

- 2.2 ตรวจสอบการเงิที่เสี หรือใช้ไม่ได้ เนื่องจากพืคหรือเนื่องจากเหตุใด ๆ ก็ตาม ได้มีการประทับตรายกเลิก และเก็บไว้เป็นหลักฐานทั้งชุดหรือไม่
- 2.3 ตรวจสอบความเรียบร้อยในการจัดทำสมุดทะเบียนคุม เพื่อให้แน่ใจว่าตราสารการเงินทุกประเภทและทุกรายการได้มีการจดบันทึกลงในสมุดทะเบียนคุมทุกครั้งหรือไม่
- 2.4 ตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจใดลงนามในตราสารการเงินไว้วงหน้าหรือไม่ จุดนี้ผู้ตรวจจะต้องตั้งเป็นข้อสังเกตพื้นที่ หากตราสารการเงินอยู่ในลักษณะของฟอร์มที่วางเปล่า ซึ่งงายต่อการทุจริต
- 2.5 สังเกตดูว่า ได้มีการตรวจนับตราสารการเงินเป็นครั้งคราว พร้อมกับลงนามกำกับในสมุดทะเบียนคุมยอดหรือไม่
- 2.6 ตรวจสอบตราสารการเงินที่ได้จำหน่ายจากทะเบียนคุมแล้ว เพื่อดูว่าได้ผ่านบัญชีถูกต้องครบถ้วนทุกรายการหรือไม่
- 2.7 ตรวจสอบการปฏิบัติงานทางคานควบคุมภายใน เพื่อดูว่าเป็นไปตามระเบียบคำสั่งของธนาคารหรือไม่
- 2.8 การจัดเก็บตราสารการเงิน อยุภายในที่ที่ปลอดภัยหรือไม่

การตรวจสอบบัญชีเงินฝากจากลูกค้า

เงินฝากจากลูกค้า เป็นแหล่งที่มาของเงินทุน (Source of Fund) ที่สำคัญยิ่งประเภทหนึ่งของธนาคาร ซึ่งจะประกอบด้วยเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Demand Deposits) ซึ่งได้แก่ บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Current Accounts), บัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ (Saving Accounts) และเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อครบระยะเวลาที่

กำหนด ซึ่งได้แก่ บัญชีเงินฝากประจำ (Fixed Deposit Accounts) ดังนั้น สิ่งที่อยู่
ประกอบการธนาคารจะพึงสำนึกอย่างยิ่ง ก็คือ การให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และค้ำประกัน
สภาพพจนทัศน์ที่แก่บัญชีเงินฝาก ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ ก็ต่อเมื่อผู้ฝากมีความ
เชื่อถือทั้งในทางความมั่นคงของธนาคาร และความถูกต้องของตัวเลข ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง
มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบภายใน สำหรับตรวจตราป้องกันการทุจริตและ/หรือดูแลการ
ดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามที่ธนาคารกำหนดไว้

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. การตรวจสอบหลักฐานและวิธีการเปิดบัญชีเงินฝาก

- 1.1 ตรวจสอบจำนวนเงินนำฝากครั้งแรก ดูว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร
กำหนดหรือไม่
- 1.2 ตรวจสอบการอนุมัติให้เปิดบัญชี ดูว่าผู้อนุมัติเป็นบุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจให้
ดำเนินการใดหรือไม่
- 1.3 ตรวจสอบใบคำขอเปิดบัญชีว่า ได้บันทึกหลักฐานเกี่ยวกับผู้ฝากเงินไว้ โดย
ชัดเจนหรือไม่
- 1.4 ดูว่า ธนาคารได้เรียกหลักฐานเอกสารสำคัญของบุคคลหรือนิติบุคคล
ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์หรือไม่ เป็นต้นว่า
 - 1.4.1 บัตรประชาชน หรือหลักฐานอื่นที่ชี้แทนได้ โดยอนุโลมสำหรับผู้
ฝากเงินที่เป็นบุคคลธรรมดา
 - 1.4.2 หนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และการกำหนดอำนาจ
ของผู้อนุมัติเป็นหุ้นส่วน กรณีผู้ฝากเงินเป็นหุ้นส่วนนิติบุคคล
 - 1.4.3 หนังสือบริคณห์สนธิ หนังสือเกี่ยวกับชอขงบริษัท, ราย
งานการประชุมกรรมการบริษัท และหนังสือรับรองเกี่ยวกับ

อำนาจผู้ที่สามารถลงนามสั่งจ่าย กรณีที่ผู้ฝากเงินเป็นบริษัท
จำกัด

1.5 กรณีเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ทองดูวา

1.5.1 ผู้ขอเปิดบัญชีเป็นบุคคลที่มีชื่อปรากฏในหนังสือเวียน (Black List) ว่าเป็นผู้ที่เคยถูกธนาคารปิดบัญชีเนื่องจากการใช้เช็คไม่มีเงินหรือไม่

1.5.2 ตรวจสอบการจ่ายเช็คให้แก่อุฝากเงินในตอนเปิดบัญชีครั้งแรก ดูวาเหมาะสมหรือไม่ และมีการบันทึกในการจ่ายสมุดเช็ค เรียบร้อยหรือไม่

1.6 ดูวาการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการเปิดบัญชี รวมทั้งบัตรตัวอย่างลายมือชื่อที่ผู้ฝากเงินให้ไว้กับธนาคาร เรียบร้อยและปลอดภัยหรือไม่

2. การตรวจสอบการรับฝากและถอนเงินฝาก

2.1 ดูวามีการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องครบถ้วนทุกรายการหรือไม่

2.2 ตรวจสอบการบัญชีและหลักฐานการรับฝากหรือถอนเงิน เพื่อดูวาได้ผ่านการตรวจสอบและอนุมัติโดยเจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจทุกรายการหรือไม่ และมีการลงลายมือชื่อ (Initial) โดยเจ้าหน้าที่ทุกชั้นตอนหรือไม่

2.3 กรณีการสั่งจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ให้ดูวาเช็คสั่งจ่ายแต่ละฉบับมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรายการข้างล่างนี้หรือไม่

2.3.1 เป็นเช็คของธนาคารที่จ่ายให้แก่ผู้ฝากเงินรายนั้น

2.3.2 การขีดคร่อมและการสลักหลัง ใดเป็นไปตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนการรับรองการสลักหลังโดยธนาคารอย่างถูกต้อง

- 2.3.3 การลงวันที่ในเช็คจะต้องมีผลใช้ได้ตามกฎหมาย และต้องไม่เป็นเช็คสั่งจ่ายลงวันที่ล่วงหน้า
 - 2.3.4 เช็คสั่งจ่ายจะต้องมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด
 - 2.3.5 เช็คสั่งจ่ายจะต้องมีหลักฐานแสดงว่า ไດพานการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจของธนาคาร ตามขั้นตอนของงานอย่าง ถูกต้องและครบถ้วน
 - 2.3.6 ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายบนเช็คถูกต้องตามตัวอย่าง และตามเงื่อนไข ในการสั่งจ่ายเงินที่ให้อำนาจธนาคาร
3. การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของบัญชีเงินฝาก
- 3.1 กอนเขาทำการตรวจสอบเงินฝากทุกประเภท ควรพิสูจน์ยอดคงเหลือของเงินฝาก ณ วันใดวันหนึ่ง เทียบกับยอดรวมในบัญชีแยกประเภททั่วไป (General Ledger) และยอดตามงบทดลอง เพื่อความถูกต้องตรงกันหรือไม่
 - 3.2 ขอคำรับรองยืนยันยอดบัญชีเงินฝากจากผู้ฝากเงิน โดยการส่งใบยืนยันยอด (Confirmation) ในการนี้ผู้ตรวจอาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างก็ได้ ตามแต่ผู้ตรวจจะวางหลักเกณฑ์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เช่น บัญชีที่มีลักษณะพิเศษ บัญชีไม่เคลื่อนไหว บัญชีที่มียอดเพียงเล็กน้อยหรือ บัญชีที่มียอดสูง เป็นต้น การทดสอบยืนยันยอดผู้ตรวจควรดำเนินการตามนี้ คือ
 - 3.2.1 การนำใบยืนยันยอดไปของพนักงาน และนำส่งยังผู้ไปรษณีย์ผู้ตรวจควรดำเนินการด้วยตนเอง
 - 3.2.2 การตอบยืนยันยอด ควรให้ผู้ฝากเงินส่งใบยืนยันยอดมาให้ผู้ตรวจโดยตรง

3.2.3 ประเมินผลการยื่นยันยอด หากไม่ถูกต้องหรือมีเหตุผิดปกติ ควร
ติดตามหาสาเหตุต่อไป

3.3 ตรวจสอบโดยการตรวจทานขั้นต้น (Scrutinization) บัญชีเงิน
ฝากรายตัว ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนทำการตรวจสอบโดยละเอียด (Verify)
ด้วยการนำการคัมบัญชีเงินฝากทุกรายมาดู เพื่อดูว่า

3.3.1 การยกยอดเงินฝากจากงวดก่อน หรือการยกยอดเพื่อขึ้นการ์ด
ใหม่ ผู้รับมอบอำนาจของธนาคารใดลงนามกำกับไว้ ถูกต้องหรือไม่

3.3.2 เพื่อคนหาว่ามีบัญชีเงินฝากของพนักงาน หรือบัญชีที่พนักงานมีผล
ประโยชน์รวมอยู่ด้วย และบัญชีเครดิตของพนักงานหรือไม่
เพราะการทุจริตของพนักงานมักจะปรากฏให้เห็นได้จากบัญชี
เหล่านี้

3.3.3 มีรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีที่ผิดปกติ ตามรายการต่อไปนี้หรือไม่

ก. บัญชีที่ไม่เคลื่อนไหวมาเป็นเวลานาน แล้วมีรายการตัด
บัญชี โดยการนำฝากแล้วจ่ายออกทันที

ข. มีการอนุมัติให้ถอนเงินจากยอดเงินฝากที่ยังไม่ทราบผล
การหักบัญชี

ค. บัญชีเงินฝากที่มีลักษณะการใช้ เพื่อเป็นการหมุนเวียนบัญชี
(Kiting) ด้วยการนำเช็คของธนาคารอื่นมาเข้า
แล้วถอนเงินออกไปในระยะเวลาใกล้เคียงกันอยู่ตลอดเวลา

ง. เฉพาะกรณีบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ดูว่ามีรายใดบ้าง
ที่ตั้งจ่ายเช็คโดยยอดเงินตามบัญชีไม่พอจ่ายอยู่เป็นประจำ

- จ. เช็คสั่งจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันทุกฉบับ มีเลขที่ของเช็คตรงตามเลขหมายเช็ค (Cheque Range) ที่ธนาคารจ่ายให้ลูกค้ารายนั้นไป และเป็นเช็คที่ผู้ฝากเงินสั่งจ่ายไว้
- ฉ. ยอดบัญชีเงินฝากมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ขึ้นหรือลง จนผิดสังเกต
- ช. การคบบัญชีเงินฝากรายใดที่ไม่เคลื่อนไหวเป็นเวลานาน เขาชายที่จะตองโอนเขาบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว (Unclaimed Balance) ตามระเบียบของธนาคาร

3.3.4 การบันทึกรายการ (ตามรายการข้างล่างนี้) ถูกตองหรือไม่

- ก. ตอนบนของการคบบัญชีเงินฝากรายตัวทุกราย ได้มีการบันทึกรายการอย่างถูกตองและครบถ้วนตามที่กำหนดเช่น ชื่อและที่อยู่ของผู้ฝากเงิน หมายเลขของสมุดเช็คที่จ่ายให้ผู้ฝากไปแล้ว และ/หรือเช็คที่มีคำสั่งให้อายัด เป็นต้น
- ข. การแก้ไขรายการบันทึกทุกครั้ง ผู้รับมอบอำนาจของธนาคารตองลงลายมือชื่อกำกับ

3.4 การตรวจสอบบัญชีเงินฝากจากลูกค้า โดยละเอียดภายหลังการตรวจทานชั้นต้น เพื่อติดตามรายการที่ผิดปกติไปยังรายการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนได้เอกสารหลักฐานต่าง ๆ มาเป็นเครื่องสนับสนุนจนเป็นที่พอใจ

4. การตรวจสอบการปฏิบัติงานทั่วไป เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกับระบบการควบคุมภายในที่ดีหรือตามระเบียบปฏิบัติงานที่ธนาคารกำหนดไว้หรือไม่

4.1 ดูการควบคุมและเก็บรักษาบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว (Unclaimed Balance Account) ว่าได้แยกออกมาต่างหากจากบัญชีเงินฝากตามปกติ โดยจัดเก็บไว้ในที่ปลอดภัยภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่รับ

มอบอำนาจหรือไม่

4.2 ตรวจสอบปฏิบัติงานทางคานาส่งเช็คไปเรียกเก็บ หรือรับเช็คมาตัดบัญชี จากสำนักหักบัญชี (Clearing House) เพื่อให้แน่ใจว่าธนาคาร ได้ให้บริการแก่ลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่มีช่องทางให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารใดโดยจ่าย สิ่งที่ยูตรวจสอบบัญชี โคนแก

4.2.1 ตรวจสอบคุณภาพการหักบัญชีทั้งขาเข้าและขาออก โดยดูว่าเช็ค ทุกฉบับตามรายการของสำนักหักบัญชี ธนาคารใดผ่านไปยังบัญชี ที่เกี่ยวข้องครบถ้วนทุกรายการหรือไม่

4.2.2 ดูการปฏิบัติงานเพื่อนำส่งเช็คไปเรียกเก็บ ผ่านสำนักหักบัญชีว่า เป็นไปโดยรวดเร็วทันกำหนดเวลาของสำนักหักบัญชีหรือไม่

4.2.3 กรณีเช็คที่ส่งไปเรียกเก็บ หากเรียกเก็บไม่ได้ ธนาคารใดปฏิบัติ ตามที่จะกล่าวต่อไปหรือไม่

ก. บันทึบบัญชีโดยตัดบัญชีผู้ฝากเงินโดยด่วน และถูกต้องครบถ้วน

ข. ติดต่อเพื่อส่งคืนเช็คค้างกล่าวแก่ผู้ฝากเงินโดยมิชักช้า

ค. การส่งคืนเช็ค เจ้าของบัญชีเงินฝากหรือผู้ที่เจ้าของบัญชีเงินฝากมอบอำนาจให้ทำการแทนที่ถูกต้อง ไต่ลงลายมือชื่อรับเช็คถูกต้องตามตัวอย่างที่ได้ให้ไว้กับธนาคาร

4.2.4 กรณีธนาคารคืนเช็คส่งจ่ายของผู้ฝากเงิน เนื่องจากเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ใหญ่ในจุดต่าง ๆ ดังนี้

ก. มีการบันทึกรายการลงในสมุดทะเบียนเช็คคืนที่กำหนด เรียบร้อยหรือไม่

ข. เปรียบเทียบยอดรวมเช็คคืนแต่ละวัน ที่ปรากฏตามสมุดทะเบียนเช็คคืนกับยอดทดลองประจำวัน และรายการเช็ค

คืนประจำวันจากสำนักหักบัญชี เพื่อความถูกต้องตรงกัน
หรือไม่

ค. เก็บสถิติเช็คคืนจากสมุดทะเบียนเช็คคืน เพื่อความมีบัญชี
กระแสรายวันของลูกค้ายรายใดบางที่มีสถิติเช็คคืนสูง

4.2.5 กรณีเช็คส่งจ่ายที่ผูกเงินนำฝากธนาคาร ไม่ทันกำหนดเวลาที่
ต้องนำส่งเช็คไปยังสำนักหักบัญชี (Cheque received
too late to clear) ให้ดูว่าการบันทึกรายการและการ
จัดเก็บรักษาเช็คดังกล่าว ธนาคารได้ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้
และรัดกุมหรือไม่

4.3 ตรวจสอบการส่งบบัญชีเงินฝาก (Statement) บัญชีเงินฝาก
กระแสรายวัน ให้เจ้าของบัญชี ควรดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 ดูว่าธนาคารได้ส่งบบัญชีเงินฝาก ให้เจ้าของบัญชีโดยสม่ำเสมอหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายที่ขอให้ธนาคารส่งให้
เป็นการประจำ

4.3.2 ถ้าเป็นความประสงค์ของเจ้าของบัญชี ที่จะขอมารับบบัญชี
เงินฝากจากธนาคารด้วยตนเอง ควรดูว่าการควบคุมจัดเก็บ
บบัญชีเงินฝากอยู่ในลักษณะที่รัดกุมและปลอดภัยเพียงพอหรือไม่

4.3.3 กรณีที่ลูกค้าไม่ประสงค์จะให้ส่งบบัญชีเงินฝากหรือให้ส่งไปยัง
อีกสถานที่หนึ่ง ควรขอหลักฐานการแจງนั้น ๆ อย่างถี่ถ้วน
เนื่องจากอาจเป็นจุดของการทุจริตของพนักงานธนาคารได้

4.4 ตรวจสอบการจ่ายสมุดเช็ค ดูว่าการจ่ายสมุดเช็คใหญ่ฝากเงินในแต่ละครั้ง
ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดระเบียบที่ธนาคารกำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ให้ดู
ต่อไปอีกว่าการเบิกจ่ายสมุดเช็คของผู้ฝากเงิน อยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสมหรือไม่

- 4.5 ตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีที่ปิดแล้ว ดูว่าการครายตัวผู้ฝากเงิน และ บัตรตัวอย่างลายมือชื่อ ธนาคารได้ประทับตรา Account Closed และแยกเก็บไว้ตรงหากหรือไม่

การตรวจสอบบัญชีเงินฝากระหว่างธนาคาร

บัญชีเงินฝากระหว่างธนาคาร หมายถึงเงินฝากประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง ธนาคารออมสินและเงินที่ธนาคารพาณิชย์พึงต้องฝากไว้กับธนาคารชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. บัญชีเงินฝากระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง
 - 1.1 บัญชีกระแสรายวัน (Nostro หรือ Vostro Account) มีไว้เพื่อประโยชน์ในการหักบัญชีตามเงื่อนไข และ/หรือขอตกลงที่ให้ไว้ต่อกัน
 - 1.2 บัญชีเงินฝากประจำ (Fixed Deposit with or by Bank) และบัญชีเงินกู้ (Loan to or from Bank) เพื่อประโยชน์ในรูปดอกเบี้ยในกรณีของธนาคารผู้ฝากหรือใหญ่และในทางกลับกันธนาคารผู้รับฝากหรือผู้ขอกู้สามารถนำไปเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนได้
2. บัญชีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์จำต้องดำรงไว้ที่ธนาคารชาติ
 - 2.1 เพื่อการดำรงเงินสดสำรองไว้กับธนาคารชาติ ตามที่กฎหมายกำหนด
 - 2.2 เพื่อความสะดวกในการหักบัญชีระหว่างธนาคาร จากการให้บริการของสำนักหักบัญชี

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีและรายการบัญชีที่ค้างนาน

1.1 ตรวจสอบความถูกต้องของบัญชี

1.1.1 ตรวจสอบโดยการส่งใบยืนยันยอด (Confirmation) ไปยังธนาคารผู้ฝาก เพื่อเทียบกับยอดบัญชีตามงบทดลองประจำวัน ว่าถูกต้องหรือไม่

1.1.2 ของบัญชีเงินฝาก (Statement of Account) จากธนาคารผู้รับฝาก เทียบกับบัญชีตามงบทดลองประจำวัน ว่าถูกต้องหรือไม่

1.1.3 หากไม่ถูกต้องให้ทำการกระทบยอด (Reconciliation) เพื่อหารายการค้างว่าเกิดขึ้นที่ใด แล้วหาสาเหตุที่มาของรายการค้าง

1.2 ตรวจสอบปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามรายการค้างในบัญชี ดังนี้

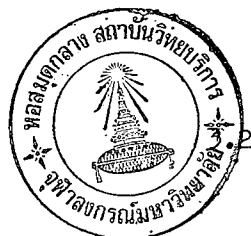
1.2.1 ดูว่าได้มีการพิสูจน์ยอดเงินฝาก ณ ธนาคารอื่นโดยพลัน เมื่อได้รับงบบัญชีเงินฝากหรือไม่

1.2.2 การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามรายการค้าง ให้ดูว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติได้ให้ความสนใจในการติดตามอย่างใกล้ชิดหรือไม่

1.2.3 ตรวจสอบเอกสารและหลักฐานของรายการค้าง เพื่อให้แน่ใจว่ามีใบรายการผิดปกติ

2. ตรวจสอบเงื่อนไขและขอตกลงระหว่างกัน เพื่อดูว่าได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือขอตกลงระหว่างกันหรือไม่

3. ตรวจสอบเงินฝากที่ค้างไว้ ณ ธนาคารอื่น เพื่อดูว่ายอดเงินฝากที่ธนาคารค้างไว้ ณ ธนาคารตัวแทน ธนาคารสาขาหรือสำนักงานใหญ่ และธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นไปด้วยความเหมาะสมหรือไม่ เพราะ

3.1 การดำรงเงินฝากไว้กับธนาคารตัวแทนอื่น หากมียอดสูงผิดสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ที่ธนาคารไม่ได้รับผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ย ก็ต้องขอคำชี้แจงถึงสาเหตุ และ/หรือความจำเป็นจากธนาคารผู้รับการตรวจ

การดำรงเงินฝากไว้กับธนาคารสาขา หรือสำนักงานใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารรับฝากเป็นสาขาธนาคารที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศแล้ว ตามกฎหมายให้ถือรายการนั้นเป็นสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคาร (Risk Asset) หากดำรงไว้เกินความจำเป็น จะมีผลเสียต่อการขยายเครดิตของธนาคารควย

3.3 การดำรงเงินฝากไว้กับธนาคารชาติ เพื่อมีไว้เป็นเงินสำรองตามกฎหมาย ควรพิจารณาประกอบกับมูลค่าของหลักทรัพย์อื่นที่กฎหมายยอมให้ถือเป็นเงินสำรองได้ เพื่อความเหมาะสมเพียงใด

การตรวจสอบการบริการให้เช่าตูนิรภัย

นอกจากบริการทางคานรับฝากเงิน และการให้กู้เงินหรือรับซื้อลดตัวเงินแล้ว ธนาคารพาณิชย์บางแห่งยังจัดให้มีบริการทางคานให้เช่าตูนิรภัย สำหรับผู้เคยคาของธนาคาร ซึ่งประสงค์จะนำเอกสารหรือของมีคามาฝากไว้กับธนาคาร ผู้ตรวจจึงควรทราบถึงวิธีการ หรือขั้นตอนในการตรวจสอบไว้ควย

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบการปฏิบัติการ เพื่อดูการให้บริการทางคานนี้ เหมาะสมรัดกุมและปฏิบัติงาน เป็นไปคามระเบียบที่ธนาคารกำหนดหรือไม่ โดย

1.1 ดูความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของสัญญาเช่าตูนิรภัย

- 1.2 การควบคุมจัดเก็บรักษาสัญญา และบัตรตัวอย่างลายมือชื่อของลูกค้า
 - 1.3 ตรวจสอบการคอด่านเข้าห้องมั่นคง (Entrance Ticket) เพื่อเปิดดูว่าใบบันทึกรายการเรียบรอยพร้อมทั้งลายมือชื่อของลูกค้าถูกต้องตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้กับธนาคาร
 - 1.4 ตรวจสอบกุญแจที่ยังไม่ได้ให้เช่า (Unrented Boxes' Keys) เทียบกับจำนวนกุญแจที่เหลือ เพื่อความถูกต้อง หากพบว่ากุญแจที่ตรวจนับมิได้อยู่ในช่องที่ปิดผนึกในสภาพที่เรียบรอย ก็ควรทดสอบโดยนำกุญแจนั้นไปไขดู เพื่อความถูกต้องแน่นอน
 - 1.5 ตรวจสอบความเหมาะสมของการเก็บรักษากุญแจคุม (Master Key) และกุญแจที่ยังไม่ได้ให้เช่า ซึ่งต้องอยู่ในที่ที่ปลอดภัย ภายใต้อาณัติของเจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจของธนาคาร
 - 1.6 ตรวจสอบเพื่อความเรียบรอยและถูกต้อง ในการจัดบันทึกรายการในทะเบียนการให้เช่าตู้നിറภัย
 - 1.7 ตรวจสอบความรัดกุมในการปฏิบัติงาน ภายหลังจากรับคืนตู้ ซึ่งตามระเบียบจะต้องสับเปลี่ยนกุญแจและให้หมายเหตุไว้ในทะเบียนกุญแจตู้ควย
 - 1.8 คุณสมบัติภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่มาขอเปิดตู้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ธนาคารกำหนด และการติดตามทวงถามเงินค่าเช่าจากลูกค้า เมื่อหมดอายุการเช่าแล้ว
2. ตรวจสอบการบันทึกบัญชี
 - 2.1 ความถูกต้องของการเรียกเก็บค่าเช่าตู้നിറภัย และได้มีการบันทึกบัญชีครบถ้วนทุกรายการหรือไม่

2.2 ความคุ้มค่าของเงินที่ได้รับจากลูกค้า ทุกรายการได้มีการผ่านบัญชีถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่

ปัญหาและข้อจำกัดในการตรวจสอบ

วิธีการปฏิบัติในการตรวจสอบตามที่ได้อธิบายมาแล้ว การตรวจสอบจะสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้ เกือบทุกเรื่องต้องอาศัยการตรวจสอบ ณ ที่ทำการธนาคาร เพราะส่วนใหญ่เกี่ยวกับการตรวจสอบทางด้านตรวจนับ ตรวจสอบความรัดกุมในการควบคุมจัดเก็บรักษาสินทรัพย์ หรือเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารที่กำหนดไว้ ซึ่งล้วนแต่ต้องอาศัยการดูและการเข้าสังเกตการณ์ (Observation) ด้วยตนเอง ลำพังการตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบจะทำได้ยากหรือทำไม่ได้เลยในบางกรณี ทั้งนี้เพราะการตรวจสอบตามวิธีดังกล่าว มีข้อจำกัด กล่าวคือ

1. เป็นการตรวจสอบจากรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เท่าที่ได้กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ส่งมา อาทิเช่น

1.1 งบทดลองประจำวันของสาขา

1.2 รายงานประจำเดือนเกี่ยวกับรายละเอียด ประกอบงบทดลองบางบัญชีตามแบบฟอร์มที่ผู้ตรวจกำหนดให้ส่ง

1.3 หนังสือโต้ตอบระหว่างกัน และสำเนาหนังสือจากหน่วยงานอื่น

1.4 ขาวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ

2. การตรวจสอบจากรายงานและเอกสารต่าง ๆ ตามข้อ 1 มีข้อเสีย คือ

2.1 เป็นการตรวจสอบเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ล่วงเลยมาแล้ว

- 2.2 ผู้ตรวจอาจมองข้ามจุดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายไปได้โดยง่าย หากมิได้ทำการวิเคราะห์อย่างละเอียด หรือผู้ตรวจขาดประสบการณ์และความชำนาญการที่เพียงพอ
- 2.3 รายงานและข้อมูลที่ได้รับ อาจได้รับการทบทวนแก้ไขใหม่ จึงทำให้วิเคราะห์ผิดได้
- 2.4 ผู้ตรวจไม่อาจตรวจสอบโดยการเข้าถึงเหตุการณ์ด้วยตนเองได้ การวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อาจผิดพลาดได้

ข้อสนับสนุนอีกประการหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า ควรเน้นการตรวจสอบ ณ ที่ทำการธนาคาร ผู้รับการตรวจใหม่ที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ การตรวจสอบในปัจจุบันมีแนวโน้มเน้นหนักไปในการตรวจสอบการปฏิบัติการ และการควบคุมภายใน ดังนั้นในการตรวจสอบทางคานอื่น ๆ ที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป คือ การตรวจสอบคานสินเชื่อกานต่างประเทศ คานหลักทรัพย์ลงทุนสินทรัพย์ประจำ รายได้และรายจ่ายของธนาคาร ก็จะต้องมีปัญหาและข้อจำกัดในการตรวจสอบ ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบจากรายงานก็ไซ้จะไร้ประโยชน์เสียเลยทีเดียว อย่างน้อยที่สุดก็ให้เราได้ทราบสถานการณ์ต่าง ๆ พอสังเขปในช่วงเวลาที่มิได้ไปตรวจสอบ ณ ที่ทำการสาขา หรือสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนผู้ที่จะไปทำการตรวจสอบได้มีแนวทางบาง และนอกจากนี้แล้ว การจัดการของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ยังจำเป็นต้องมีหน่วยงานคานตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะและค่าที่พักแรมของผู้ตรวจ
2. เกี่ยวกับปัญหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ หากจะเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบ ณ ที่ทำการสาขามากขึ้น เพื่อชดเชยการยกเลิกการตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบแล้ว จะต้องเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบอีกมาก
3. เพื่อไม่ให้เป็นภาระรบกวนการปฏิบัติงานของสาขาเกินความจำเป็น

4. งานตรวจสอบบางอย่าง อาจกระทำ ณ สำนักงานตรวจสอบก็ได้

ปัญหาและข้อจำกัดจากการตรวจสอบคานทั่วไป

1. การตรวจสอบตามอัครมการ ตามทฤษฎีการตรวจสอบที่ดี และมีประสิทธิภาพ อย่างเพียงพอ จำต้องอาศัยหลักการไม่บอกให้หน่วยงานที่รับการตรวจทราบล่วงหน้า สำหรับการตรวจเกี่ยวกับรายการที่เปลี่ยนมือได้ง่าย (Negotiable Items) อันได้แก่เงินสด ตลอดจนทะเบียนและเอกสารประกอบที่สำคัญ ส่วนรายการบางอย่าง การตรวจสอบมีอาจทำให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียวกันได้เพราะมีจำนวนมาก ในวันแรกที่เขาตรวจ ผู้ตรวจจะต้อง เขาควบคุมรายการนั้น ๆ (Sealing)⁷ หรือให้อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบในทุกขณะ เพื่อป้องกันการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงรายการ เพื่อชดเชยส่วนที่ขาดหายไป หรือเพื่ออำพรางรายการที่มีลักษณะผิดปกติไว้ ตัวอย่างเช่นการตรวจนับเงินสด หากไม่ควบคุม เงินสดทั้งหมดไว้จนกระทั่งนับเสร็จ อาจเป็นช่องทางให้นำเงินสดที่ตรวจนับแล้วมาให้ตรวจอีก ก็ได้ หรือนำเงินภายนอกมาชดเชยส่วนที่ขาด แต่ในทางปฏิบัติมักจะพบปัญหาหรืออุปสรรค สรุปได้ดังนี้

1.1 ปัญหาการตรวจสอบโดยไม่บอกให้รู้ล่วงหน้า

1.1.1 เพื่อรักษาน้ำใจไม่ตรีต่อหัวหน้าหน่วยงานที่รับการตรวจหรือ ผู้จัดการสาขา ให้เกียรติต่อเขา เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่ได้ รับการไว้วางใจจากธนาคารแล้ว หากหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบ ประสงค์เช่นนั้น การตรวจสอบก็ไม่อาจยึดหลักการตรวจสอบ โดยไม่บอกให้รู้ล่วงหน้าได้

1.1.2 กรณีการตรวจสอบสาขาที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศเป็นครั้งแรก

⁷ American Institute of CPAS, Audit of Bank (New York : American Institute of Certified Public Accountants, Inc., 1968), P. 98

ผู้ตรวจไม่มีประสิทธิภาพ หรือคนเคยต่อสถานที่ที่รับการตรวจ
จึงแก้ปัญหา โดยการแจ้งให้ผู้รับการตรวจทราบ เพื่อจัดส่งคน
ไปรับที่ท่าอากาศยาน และหรือจัดเตรียมที่พักแรมให้

1.1.3 การมีการตรวจสอบโดยมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบชุดเดียวกันทำ
การตรวจสอบที่ทำการสาขาหลายแห่งต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพราะ
สาขาเหล่านั้นตั้งอยู่ในเขตอำเภอและหรือจังหวัดใกล้เคียงกัน
และเพื่อต้องการลดค่าใช้จ่ายค่านาคาพาหนะเดินทาง การปฏิบัติ
ดังกล่าวอาจทำให้สาขาในเขตใกล้เคียงมีโอกาสทราบล่วงหน้าได้

1.1.4 เกิดจากการรั่วไหลของข่าวการไปตรวจสอบ

1.1.5 เกิดจากการไม่เปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาการตรวจสอบสาขา

1.2 ปัญหาของการเข้าควบคุมเอกสารหลักฐานที่ต้องตรวจ ซึ่งผู้ตรวจจะต้อง
ปฏิบัติในลักษณะที่ว่า สามารถควบคุมดูแลได้ โดยผู้นอามีอาจเคลื่อนย้าย
หรือเปลี่ยนแปลง หากมีการกระทำดังกล่าวผู้ตรวจจะทราบได้ทันทีจน
กว่าการตรวจสอบจะแล้วเสร็จ มีดังนี้

1.2.1 เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว
เร็วต่อลูกค้าของธนาคาร เพราะทุกครั้งที่ได้รับแจ้งการตรวจจำเป็นต้อง
ไขเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ตรวจก่อน

1.2.2 การเข้าควบคุมดังกล่าว จะทำให้ผู้รับการตรวจเริ่มมีความรู้สึก
ที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ เพราะคิดว่าจะพยายามจับผิด
เขาให้ได้ อาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากเขาเท่าที่ควร
ก็ได้

1.2.3 คณะเจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่ออกไปตรวจสอบในแต่ละครั้งอาจมี

อัตราไม่เพียงพอที่จะดำเนินการเช่นนั้นได้ กล่าวคือไม่สามารถ
เขาควบคุมรายการที่ตรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาจากข้อกำหนดของกฎหมาย การตรวจสอบในบางครั้งอาจประสบปัญหา
ยุ่งยากในการทำความเข้าใจ หรือเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายท้องถิ่น (กรณีการตรวจสอบธนาคาร
สาขาในต่างประเทศ) หากไม่ได้ทำความเข้าใจอย่างเพียงพอจนเขาตรวจ ก็จะทำการ
ตรวจสอบดำเนินไปโดยฉาบฉวย หรือพิจารณาสถานการณ์ผิดพลาดไม่ถูกต้องตามความเป็น
จริง ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

2.1 การบันทึกรายการบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ตามกฎข้อบังคับของ
ทางการเวียดนามใต้ ธนาคารจะต้องแสดงรายการบัญชีตามแบบที่กำหนด

2.2 การกำหนดเวลาหรือระเบียบเกี่ยวกับการหักบัญชี จะถูกกำหนดโดยสำนัก
หักบัญชีของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากวิธีการที่ใช้อยู่ใน
ประเทศอย่างมาก ทำให้มีผลต่อการปฏิบัติงานและการบันทึกรายการบัญชี
ไปด้วย ตัวอย่างเช่น ที่ประเทศสิงคโปร์ ยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝาก
กระแสรายวัน ประจำวันแต่ละรายที่แสดงยอดเป็นลูกหนี้ธนาคาร จะไม่
หมายถึงธนาคารให้ลูกค้า เบิกเงินเกินบัญชีเสมอไป ทั้งนี้เพราะทาง
การสิงคโปร์กำหนดให้ธนาคารคืนเช็คสั่งจ่ายของลูกค้าใดภายในกำหนด
เวลาไม่เกิน 15.00 น. ของวันทำการธนาคารถัดไป นับจากวันที่เช็ค
สั่งจ่ายฉบับนั้นถูกนำมาตัดบัญชี เพื่อให้มีโอกาสแก่เจ้าของบัญชีหาเงินมา
เข้าบัญชี

2.3 ข้อบังคับและเงื่อนไขในการเขาตรวจสอบในบางประเทศ เช่น ประเทศ
สหพันธรัฐมาเลเซีย กำหนดว่า จะต้องได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์
อักษรจากธนาคารชาติ คือ Bank Negara Malaysia ก่อน
นับเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ตรวจจะต้องทราบ มิฉะนั้นแล้วก็อาจเกิดปัญหาขึ้น
ได้ในภายหลัง

- 2.4 ข้อกำหนดเกี่ยวกับอัตราและเงื่อนไขในการคำนวณเงินสดสำรองตามที่ธนาคารชาติท้องถิ่นกำหนด ปัญหาจุดนี้ก็จะเกิดขึ้นกับการตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบมากกว่าการตรวจสอบ ณ ที่ทำการสาขา ทั้งนี้เพราะอัตราและเงื่อนไขที่ธนาคารจะต้องถือปฏิบัตินั้นอาจเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การตรวจสอบ โดยดูจากรายงานและงบทดลองก็อาจไม่ถูกต้องตรงตามขอเท็จจริงใด
 - 2.5 ข้อกำหนดเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่น อาจมีผลทำให้รายการซึ่งถือเป็นรายรับและ/หรือรายจ่าย ประจำงวดของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน
3. ข้อจำกัดจากการตรวจสอบเฉพาะเรื่อง
 - 3.1 การทดสอบโดยการตรวจนับเงินสด จากการตรวจสอบทางคานนี้ทำให้ผู้ตรวจสามารถทราบได้แต่เพียงว่ามีจำนวนถูกต้องครบถ้วน (Possession & Existence) เท่านั้น แต่ทางคานค่าของเงินสด (Value) ผู้ตรวจโดยมากจะไม่สามารถดวงรู้หรือแน่ใจได้ว่า เป็นธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ปลอมแปลงหรือโดยยกเลิกไปแล้วหรือไม่
 - 3.2 การตรวจนับตราสารการเงินักเช่นกัน ผู้ตรวจจะไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตรวจสอบโดยละเอียดลงไปว่า ตราสารการเงินทุกประเภทในแต่ละเล่มมีจำนวนฉบับครบถ้วนหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตราสารการเงินบางอย่างบรรจุอยู่ในหีบห่อ จำนวนมากมาย ผู้ตรวจอาจไม่ได้เขาทำการตรวจนับจำนวนเล่มในหีบห่อนั้น เพื่อความมีจำนวนครบถ้วนหรือไม่ เพียงแต่ดูรายการจำนวนเล่มที่ปรากฏคานข้างของหีบห่อเท่านั้น
 - 3.3 การตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีเงินฝากโดยการส่งใบยืนยันยอด ผลจากการตรวจไม่อาจจะชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ที่แท้จริง ทั้งนี้เพราะ

วิธีการดังกล่าว ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่แน่นอนหลายประการ คือ

3.3.1 การส่งไปยื่นเงินฝากไม่อาจจะทำได้กับบัญชีทุกราย เป็นแต่เพียงการสุ่มตัวอย่างเท่านั้น

3.3.2 การส่งไปยื่นขอกู้โดยผู้ตรวจเป็นผู้ดำเนินการเองตั้งแต่ตนจนจบ ก็ไม่อาจแน่ใจว่าไปยื่นขอกู้ทุกฉบับจะถึงมือเจ้าของบัญชี อาจเนื่องมาจาก

- ก. เจ้าของบัญชีย้ายที่อยู่อาศัยโดยไม่แจ้งให้ธนาคารทราบ หรือที่อยู่ที่ให้ไว้กับธนาคารไม่ชัดเจนพอ เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์อาจมีส่วนรู้เห็นหรือพัวพันกับการทุจริตก็ได้
- ข. ที่อยู่ของเจ้าของบัญชีใดถูกแก้ไข หรือปลอมแปลงเป็น ที่อยู่ของเจ้าหน้าที่ธนาคารแล้วก็ได้

3.3.3 ผู้ตรวจอาจไม่ได้รับผลเท่าที่ควรทั้ง ๆ ที่ไปยื่นขอกู้ส่งถึงมือเจ้าของบัญชีแล้วก็ตาม คือ :-

- ก. เจ้าของบัญชีไม่ให้ความร่วมมือหรือสนใจส่งไปยื่นขอกู้คืนผู้ตรวจ
- ข. เจ้าของบัญช้นำไปยื่นขอกู้มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของธนาคารโดยตรง

3.3.4 ไปยื่นขอกู้ที่ถูกส่งคืนเนื่องจากส่งไม่ถึงผู้รับ ผู้ตรวจอาจไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงนั้นได้ เพราะ

- ก. ไม่ใคร่ระบุเหตุผลของการคืน หรือระบุไว้แต่ผู้ตรวจอ่านไม่ออก
- ข. การให้เหตุผลของบุรุษไปรษณีย์คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง